

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**ДЕРЖАВНА УСТАНОВА “НАУКОВО-МЕТОДИЧНИЙ ЦЕНТР
ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ
ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ “АГРООСВІТА”**

ФІНАНСИ ПІДПРИЄМСТВА

ПРОГРАМА (ОРІЄНТОВНА)

**навчальної дисципліни
підготовки фахівців ОКР “молодший спеціаліст”
спеціальностей 051 “Економіка” та галузі знань
07 “Управління та адміністрування”
в аграрних вищих навчальних закладах**

**Київ
“Агроосвіта”
2017**

УДК 631.162(073)

ББК 65.261я73

Ф 48

Розробники програми:

Рудюк Г.К., викладач Шепетівського коледжу Подільського ДАТУ;

Семенченко З.І., викладач Верхньодніпровського коледжу Дніпропетровського ДАЕУ

Рецензенти:

Ніколаєва Т.О., викладач Верхньодніпровського коледжу Дніпропетровського ДАЕУ;

Гонта А.О., викладач Вознесенського коледжу Миколаївського НАУ;

Джура В.В., викладач Лубенського фінансово-економічного коледжу Полтавської ДАА;

Осадчук Л.А., викладач Шепетівського коледжу Подільського ДАТУ;

Савчук О.Я., викладач Івано-Франківського коледжу Львівського НАУ;

Скопова О.С., викладач Коледжу Сумського НАУ

Рекомендовано Науково-методичною радою Науково-методичного центру “Агроосвіта” (протокол від “26 ” січня 2017 р. № 2)

Відповідальна

за випуск

Кураченко Г.М., методист

(Державна установа “Науково-методичний центр інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності вищих навчальних закладів “Агроосвіта”)

Редактор

Салмай Н.М.

© Державна установа “Науково-методичний центр інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності вищих навчальних закладів “Агроосвіта”

Всі права охороняються. Жодна частина цього видання не може бути відтворена в будь-якій формі без письмової згоди Державної установи “Науково-методичний центр інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності вищих навчальних закладів “Агроосвіта”.

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

“Фінанси підприємства”

Галузь знань	05 “Соціальні та поведінкові науки” 07 “Управління та адміністрування”
Спеціальності	051 “Економіка”, 071 “Облік і оподаткування”, 072 “Фінанси, банківська справа та страхування”, 075 “Маркетинг”, 076 “Підприємництво, торгівля та біржова діяльність”
Освітньо-кваліфікаційний рівень	“молодший спеціаліст”
Загальна кількість годин	162
Форма організації освітнього процесу та види навчальних занять, обсяг годин:	
Навчальні заняття:	
Лекції	42
Практичні заняття	28
Семінарські заняття	10
Самостійна робота	82
Форма підсумкового контролю заходу	залік

ВСТУП

Фінанси підприємств – це одна з основних ланок фінансової системи України. Всі економічні питання, які необхідно вирішувати в галузях економіки, ґрунтуються на фінансових відносинах. Фінанси підприємств поєднують структуру фінансів та фінансових ресурсів, закономірності формування та руху оборотних і необоротних активів, визначення фінансових результатів діяльності суб'єктів господарювання, внутрішньогосподарські фінансові відносини та фінансове планування. Вивчення фінансової діяльності підприємств ґрунтується на даних фінансового та управлінського обліку.

Фінанси підприємств є найважливішою складовою системи фінансового менеджменту, оскільки одночасно передбачають постановку стратегічних завдань підприємств з покращення фінансових результатів, методики планування і прогнозування, аналізу і контролю. Без фінансових розрахунків і прогнозів неможливо одержати об'єктивну оцінку стану і результатів господарської діяльності підприємств. Тому, дисципліні “Фінанси підприємств” належить одне з центральних місць у підготовці фахівців економічного профілю.

Міждисциплінарні зв'язки: “Економіка підприємства”, “Бухгалтерський облік”, “Фінансовий облік”, “Податкова система”, “Фінанси”, “Гроші та кредит”.

Основним завданням вивчення дисципліни є:

➤ дослідження основ побудови фінансових відносин у різних організаційно-правових формах господарювання, вплив нормативно-законодавчої бази з питань фінансів і кредиту на них, оздоровлення економіки підприємств у сучасних умовах;

➤ вивчення структури фінансових ресурсів, напрямів їх ефективного використання та джерел формування; системи фінансових показників оцінки діяльності підприємств;

➤ набуття практичних навичок з питань нормування оборотних активів, розрахунків показників ефективності використання необоротних та оборотних активів; визначення потреби в кредитних ресурсах; розробки фінансового плану, фінансової частини бізнес-плану; визначення фінансових результатів діяльності підприємства.

Як результат вивчення дисципліни студент повинен **знати:**

• сутність фінансів підприємств, їх функції і значущість у ринковій економіці:

• особливості організації фінансових відносин підприємств та міжгалузевих фінансових відносин;

• техніку фінансових розрахунків;

• типову фінансову документацію;

• прийоми і методи складання фінансової частини бізнес-плану;

• фінансування та кредитування господарської діяльності і капітальних інвестицій;

- склад і зміст фінансової звітності та порядок оцінки фінансового стану підприємства;

вміти:

- визначати показники ефективності використання активів, розраховувати потребу у фінансових та кредитних ресурсах;

- визначати норматив оборотних засобів, розмір амортизаційних відрахувань, визначати показники ефективності капітальних інвестицій;

- складати фінансовий план та фінансову звітність;

- проводити аналіз фінансового стану підприємства;

- кількісно оцінювати явища й визначати тенденції зміни показників;

- виявляти фінансові резерви підприємств;

- приймати рішення за результатами фінансового аналізу.

Структура навчальної дисципліни є орієнтовною. Під час складання навчальних програм викладачі можуть вносити обґрунтовані зміни та доповнення в зміст програмного матеріалу і розподіл навчальних годин за темами в межах бюджету часу, відведеному навчальним планом на вивчення дисципліни. Внесені зміни та доповнення повинні бути обговорені на засіданні циклової комісії і затверджені заступником директора з навчальної роботи.

1. ОРІЄНТОВНА СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема		Обсяг годин для окремих видів навчальних занять і самостійної роботи				
№	Назва	лекції	практичні заняття	семінарські заняття	самостійна робота	разом
1.	Основи організації фінансів підприємств	2	-		4	6
2.	Формування капіталу підприємства	2	2		4	8
3.	Фінансові аспекти формування та використання необоротних активів	4	4	2	10	20
4.	Оборотні активи та джерела їх формування	4	4		8	16
5.	Організація грошових розрахунків підприємства	4	2	2	10	18
6.	Доходи, витрати, фінансові результати та їх використання	6	4	2	10	22
7.	Оподаткування підприємств	4	2	2	8	16
8.	Кредитування підприємств	4	2	2	8	16
9.	Фінансове планування на підприємствах	4	2		6	12
10.	Оцінювання фінансового стану підприємства	4	4		6	14
11.	Фінансова санація і банкрутство підприємств	4	2		8	14
Разом годин з навчальної дисципліни		42	28	10	82	162

2. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1. ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ ФІНАНСІВ ПІДПРИЄМСТВ

Сутність та функції фінансів підприємств.

Сфери фінансових відносин підприємств.

Суть та склад фінансових ресурсів підприємства.

Основи організації фінансів підприємств.

Фінансова діяльність та зміст фінансової роботи.

Фінансовий менеджмент та його роль в управлінні фінансами підприємств.

2. ФОРМУВАННЯ КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

Власний капітал як фінансове джерело формування ресурсів підприємства.

Склад та структура власного капіталу підприємства.

Особливості формування статутного капіталу підприємств різних організаційно-правових форм.

Позичковий капітал та його місце у фінансовій системі під час формування ресурсів підприємства.

Практичні заняття

Розрахування розміру статутного капіталу в акціонерному товаристві.

Визначення структури власного капіталу за показниками фінансової звітності.

3. ФІНАНСОВІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ НЕОБОРОТНИХ АКТИВІВ

Суть необоротних активів та їх класифікація.

Показники стану та ефективності використання необоротних активів. Амортизаційна політика та її вплив на формування фінансових ресурсів підприємства.

Сутність капітальних інвестицій, їх види та джерела фінансування.

Практичні заняття

Розрахування показників стану та ефективності використання необоротних активів.

Нарахування амортизації за конкретною групою основних засобів різними методами.

Семінарське заняття

Аналіз і вибір найефективнішого методу, з фінансової точки зору, нарахування амортизації за виконаними розрахунками практичного заняття з нарахування амортизації, його обґрунтування.

4. ОБОРОТНІ АКТИВИ ТА ДЖЕРЕЛА ЇХ ФОРМУВАННЯ

Економічна сутність оборотних активів та їх структура.

Методи визначення потреби в оборотних активах.

Поняття норм і нормативів. Нормування власних оборотних активів.

Особливості розрахунку нормативів власних оборотних активів в агропромислових формуваннях.

Джерела формування оборотних активів підприємства.

Показники наявності оборотних активів.

Показники ефективності використання оборотних активів та способи прискорення оборотності їх.

Практичні заняття

Розрахування нормативів власних оборотних активів.

Визначення показників ефективності використання оборотних активів та проведення їх аналізу.

5. ОРГАНІЗАЦІЯ ГРОШОВИХ РОЗРАХУНКІВ ПІДПРИЄМСТВА

Суть, значення та принципи організації грошових розрахунків.

Зміст та організація готівкових розрахунків підприємств та сфера їх застосування.

Порядок відкриття рахунків у банку та їх види.

Способи та форми безготівкових розрахунків.

Проведення безготівкових розрахунків за різними їх формами.

Особливості розрахунків у системі електронних платежів.

Розрахунково-платіжна дисципліна та санкції в системі грошових платежів.

Семінарське заняття

Організація готівкових розрахунків на підприємстві згідно з Постановою НБУ № 637 від 15.12.2004 року.

Практичне заняття

Оформлення пакета документів на відкриття рахунків у банку.

Заповнення банківських платіжних документів.

6. ДОХОДИ, ВИТРАТИ, ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ ТА ЇХ ВИКОРИСТАННЯ

Характеристика видів діяльності підприємств.

Сутність та класифікація доходів та витрат підприємства.

Характеристика доходів та витрат від операційної діяльності.

Характеристика доходів та витрат від фінансової діяльності.

Характеристика доходів та витрат від інвестиційної та іншої діяльності.

Прибуток як результат фінансово-господарської діяльності підприємства.

Порядок формування фінансових результатів підприємства у фінансовій звітності.

Розподіл прибутку підприємства.

Семінарське заняття

Формування доходів і витрат за П(С)БО 15 “Дохід”, П(С)БО 16 “Витрати” та ПКУ.

Практичні завдання

Складання ф.2 “Звіт про фінансові результати” за вихідними даними доходів і витрат діяльності підприємства.

7. ОПОДАТКУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВ

Система оподаткування підприємств, її функції і призначення.

Види податків, що сплачують підприємства.

Непрямі та прямі податки. Особливості їх впливу на фінансово-господарську діяльність господарюючих суб’єктів.

Обов’язкові відрахування підприємств у цільові державні фонди, механізм їх нарахування.

Особливості оподаткування суб’єктів господарювання аграрного сектору економіки.

Семінарське заняття

Податкова система та загальні положення оподаткування підприємств.

Практичні заняття

Розрахування податкових зобов’язань за різними видами податків, які сплачують юридичні та фізичні особи.

Заповнення податкових декларацій.

8. КРЕДИТУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВ

Необхідність та суть кредитування підприємств.

Банківське кредитування підприємств.

Визначення потреби підприємства в кредиті на основі аналізу грошових надходжень.

Порядок отримання і погашення банківського кредиту.

Небанківське кредитування підприємств.

Кредитування підприємств за рахунок коштів міжнародних фінансово-кредитних інститутів.

Семінарське заняття

Банківське кредитування підприємств.

Практичне заняття

Оформлення документації на отримання кредиту. Розрахування відсотків за кредитними операціями.

9. ФІНАНСОВЕ ПЛАНУВАННЯ НА ПІДПРИЄМСТВАХ

Сутність фінансової стратегії підприємства.

Інформаційна база фінансового планування.

Зміст, завдання і методи фінансового планування.

Зміст і порядок складання поточного та оперативного фінансового планів підприємства.

Практичне заняття

Складання фінансового плану підприємства.

10. ОЦІНЮВАННЯ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА

Оцінювання фінансового стану підприємства, її необхідність і значення.

Інформаційне забезпечення для оцінювання фінансового стану підприємства.

Показники фінансового стану підприємства.

Оцінка ліквідності та платоспроможності підприємства.

Оцінка фінансової стійкості підприємства.

Комплексна оцінка фінансового стану підприємства.

Практичні заняття

Розрахування показників оцінки фінансового стану підприємства.

11. ФІНАНСОВА САНАЦІЯ І БАНКРУТСТВО ПІДПРИЄМСТВ

Фінансова криза на підприємстві: симптоми та фактори, що її спричиняють.

Економічна сутність санації та банкрутства підприємства.

Фінансові джерела санації підприємства.

Економіко-правові аспекти санації та банкрутства підприємства.

Порядок ліквідації підприємства.

Практичне завдання

Визначення ймовірності банкрутства підприємств на матеріалах конкретного підприємства.

3. САМОСТІЙНА РОБОТА

Вимоги до організації самостійної роботи студентів і структура навчальних завдань визначаються робочою навчальною програмою та методичними рекомендаціями самостійного вивчення.

Завданнями самостійної роботи студентів є вивчення окремих питань за темами дисципліни, опрацювання нормативно-законодавчих актів та виконання практичних завдань.

4. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА І ДЖЕРЕЛА

1. Податковий кодекс України від 2.12.2010 № 2756-VI зі змінами та доповненнями <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.
2. Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. № 436-IV зі змінами та доповненнями <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/436-15>.
3. Про господарські товариства : Закон України від 19.09.1991 р. № 1576-XII, зі змінами та доповненнями <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1576-12>.
4. Про банки і банківську діяльність : Закон України від 07.12.2000 р. № 2121-111 зі змінами та доповненнями <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2121-14>.
5. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 16.07.1999 р. № 996-XIV зі змінами та доповненнями <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/996-14>.
6. Про Державний бюджет України на 2017 рік : Закон України від 21.12.2016 № 1801-VIII <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1801-19>.
7. Інструкція про порядок відкриття, використання і закриття рахунків у національній та іноземних валютах, затверджено Постановою НБУ від 12.11.2003 р. № 492 зі змінами та доповненнями <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z1172-03>.
8. Інструкція про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті, затверджено Постановою НБУ від 21 січня 2004 р. № 22 зі змінами та доповненнями <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0377-04>.
9. Про затвердження Положення про визначення банками України розміру кредитного ризику за активними банківськими операціями. Постанова Правління НБУ від 30.06.2016 № 351 <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/v0351500-16>
10. Бандурка О.М., Коробов М.Я., Орлов П.І., Петрова К.Я. Фінансова діяльність підприємства : підручник. – Київ : Либідь, 2003. – 384 с.
11. Власова Н.О., Круглова О.А., Безгінова ЛЛ. Фінанси підприємств : навч. посіб. – Київ : Центр навчальної літератури, 2007. – 271 с.
12. Вовк В Я. Кредитування і контроль : навч. посіб. – Київ : Ліра-К, 2008. – 463 с.
13. Воловець Я.В. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання : навч. посіб. для студ. вищих навч. закл. / Національний банк України; Львівський банківський ін-т. – Київ : Алерта, 2005. – 200 с.
14. Дем'яненко М.Я, Левченко Н.М., Шевчик В.П., Пилявець В.М. Макарець С.М. Фінанси підприємств : навч. посіб. – Київ : НМЦ, 2007. – 371 с.
15. Зятковський І.В. Фінансове забезпечення діяльності підприємств. – Тернопіль : Екон. думка, 2000. – 228 с.
16. Онисько С М., Марич П. М. Фінанси підприємств : підручник. – 2-ге видання, виправлене і доповнене. – Львів : Магнолія Плюс, 2006.
17. Кірейцев Г.Г., Виговська Н.Г., Петрук О.М. Фінанси підприємств : навч. посіб. – Житомир : ЖІТІ, 2002. – 272 с.

18. Партин Г.О., Загородній А.Г. Фінанси підприємств : навч. посіб. – Київ : Знання, 2006. – 379 с.
19. Поддєрьогін А.М., Білик М.Д., Буряк Л.Д., Булгакова С.О., Куліш А.П. Фінанси підприємств : підручник. – 6 вид., перероб. та доп. – Київ : КНЕУ, 2006. – 552 с.
20. Слав'юк Р.А. Фінанси підприємств : навч. посіб. – 3 вид., перероб. і доп. – Київ : Центр навчальної літератури, 2004. – 460 с.
21. Філімоненков О.С. Фінанси підприємств : навч. посіб. – Київ : Кондор, 2005. – 400 с.
22. Філімоненков О.С., Дема Д.І. Фінанси підприємств : підручник – Київ : Алерта 2009. – 496 с.
23. Філіна Г.І. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання : навч. посіб. – Київ : Цент учбової літератури, 2007. – 320 с.

Електронні ресурси

- Офіційний сайт Кабінету Міністрів України. – Режим доступу : www.kmu.gov.ua.
- Офіційний сайт Міністерства фінансів України. – Режим доступу : www.minfin.gov.ua.
- Офіційний сайт Національного банку України. – Режим доступу : www.bank.gov.ua.
- Законодавство України. – Режим доступу : www.zakon/rada.gov.ua.
- Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку – Режим доступу : <http://www.nssmc.gov.ua/>
- Державна комісія з регулювання ринків фінансових послуг України – Режим доступу : <http://www.dfp.gov.ua/>
- Офіційний сайт Міжнародного валютного фонду. – Режим доступу : www.imf.org.
- Офіційний сайт Міністерства економіки України. – Режим доступу : www.me.gov.ua.
- Український фінансовий сайт. – Режим доступу : www.Finance.com.ua.
- Український бізнес портал. – Режим доступу : <http://ubp.com.ua/>
- Інформаційний проект “Фінанси”. – Режим доступу : www.finances.kiev.ua.
- Фінансовий та банківський гід. – Режим доступу : www.finguide.com.ua.
- Український фінансовий портал “Фінансовий ринок України”. – Режим доступу : www.finmarket.Info.
- Державний комітет статистики України – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua/>
- Облік і фінанси АПК. Бухгалтерський портал – Режим доступу : <http://magazine.faaf.org.ua/>
- Офіційний сайт Національної бібліотеки України ім. Вернадського. – Режим доступу : www.nbu.gov.ua.
- Електронна бібліотека – Режим доступу : <http://pidruchniki.com.ua/>
- Електронна бібліотека – Режим доступу : <http://www.studentbooks.com.ua/>

Електронна бібліотека – Режим доступу : <http://www.twirpx.com/files/financial/>

Наукова бібліотека – Режим доступу : <http://pulib.if.ua/>

Студентський портал – Режим доступу : <http://studyport.org.ua/>

Книги видавництва “ЦНЛ” – Режим доступу : <http://yourbooks.vipcentr.ru/>

Бібліотека Воеводіна – Режим доступу : <http://enbv.narod.ru/>

Електронна бібліотека Князева – Режим доступу : <http://ebk.net.ua/>

Бібліотека економіста – Режим доступу : <http://library.if.ua/>

Діловий щотижневик – Режим доступу : <http://www.kontakty.gov.ua>

Інтернет-портал Газети Бізнес – Режим доступу : <http://www.business.kiev.ua>

Газета “Все про бухгалтерський облік” – Режим доступу : <http://vobu.kiev.ua>

Газета “Урядовий кур’єр” – Режим доступу : <http://www.ukurier.gov.ua/>

Підписано до друку 22.03.2017 р.

Умов. друк. арк. 0,6

Наклад 199 прим. Зам. № 34

Видавництво “Аграрна освіта”

вул. Смілянська, 11, м. Київ

тел. 04577-41-2-69

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру
суб’єкта видавничої справи ДК № 1310